

KOMUNIKAT NR 1

Organizatorzy:

Polski Komitet Narodowy ICOMOS
Zamek Królewski W Warszawie
Narodowy Instytut Dziedzictwa
Komitet Urbanistyki i Architektury PAN

Patronat:

Generalny Konserwator Zabytków
prof. dr. hab. Magdalena Gawin

Konferencja naukowa

„Teoretyczne i systemowe podstawy ochrony zabytków”

/ 6-7grudnia 2021, Zamek Królewski w Warszawie /

Polski Komitet Narodowy ICOMOS we współpracy z Zamkiem Królewskim w Warszawie, Narodowym Instytutem Dziedzictwa oraz Komitetem Urbanistyki i Architektury PAN organizuje konferencję naukową zatytułowaną „*Teoretyczne i systemowe podstawy ochrony zabytków*”.

Konferencja jest zorganizowana z okazji 90. rocznicy uchwalenia Karty Ateńskiej i 10. rocznicy uchwalenia Rekomendacji HUL.

Konferencja odbędzie się w dniach 6-7 grudnia 2021 r. w Zamku Królewskim w Warszawie.

1. Problematyka konferencji

W 1931 roku w Atenach odbył się *First International Congress of Architects and Technicians of Historic Monuments*. W Kongresie uczestniczyło ponad 100 delegatów reprezentujących 22 kraje. Kongres trwał długo (10 dni), był więc okazją do szerokiej wymiany poglądów i doświadczeń na temat wielu aspektów konserwacji zabytków. W programie wygłoszono blisko 40 wstąpień. Kongres przyjął dokument zatytułowany *The Athens Charter for the Restoration of Historic Monuments*. Dokument ten stał się pierwszym międzynarodowym tekstem doktrynalnym formułującym doktrynę konserwatorską.

W 2011 roku w Paryżu Zgromadzenie Generalne UNESCO przyjęło dokument zatytułowany *Historic Urban Landscape Recommendation*. Rekomendacja HUL powstała w efekcie kilkuletnich debat rozpoczętych konferencją w Wiedniu w 2005 na temat relacji pomiędzy potrzebami współczesnego rozwoju a wymaganiami ochrony dziedzictwa. Rekomendacja jest dokumentem znaczącym, gdyż została przyjęta przez najważniejszą organizację działającą w obszarze kultury, dotyczy miast historycznych i formułuje zupełnie nowe podejście do ochrony dziedzictwa. Rozumienie dziedzictwa i jego roli sformułowane w Rekomendacji HUL stanowi istotę nowego paradygmatu w ochronie dziedzictwa kulturowego.

Rocznice uchwalenia dwóch ważnych dokumentów doktrynalnych przypadające na rok 2021 uzasadniają dyskusję na temat sytuacji w ochronie i konserwacji zabytków. Z perspektywy Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS dyskusja ta powinna dotyczyć zagadnień fundamentalnych dla ochrony dziedzictwa. Takimi zagadnieniami są podstawy teoretyczne ochrony zabytków i bezpośrednio z nimi związane założenia systemu ochrony zabytków.

Ochrona dziedzictwa jest dyscypliną ściśle uwarunkowaną okolicznościami w których jest realizowana. Współczesne zróżnicowanie tych okoliczności sprawia, że również współczesna teoria konserwatorska jest sfragmentowana – nie ma już charakteru uniwersalnego. Dlatego kluczowego znaczenia nabrały teksty doktrynalne – syntetyczne dokumenty formułujące podejście do grup zabytków, działań konserwatorskich czy ochrony dziedzictwa w określonych warunkach. Teoria konserwatorska rozwija się w reakcji na przekształcenia dziedzictwa i potrzeby społeczeństw. Presja modernizacyjna i przemiany społeczne prowadzą do coraz głębszych ingerencji w historyczne obiekty i zespoły. Dlatego właśnie potrzebne są normatywne dokumenty doktrynalne, które określają zasady i granice postępowania z dziedzictwem kulturowym.

W ostatnich dekadach gwałtownie rośnie liczba tekstów doktrynalnych. Jest to konsekwencją coraz większego i bardziej zróżnicowanego zbioru dziedzictwa oraz coraz bardzo zróżnicowanych warunków jego ochrony. Dziesiątki tekstów doktrynalnych potęgują fragmentację dyscypliny, która coraz bardziej traci spójność. W efekcie praktyka konserwatorska traci normatywne podstawy – konserwatorom jest coraz trudniej określać granice dozwolonych działań przekształcających zabytki. Ten stan rzeczy wymaga oceny.

Niespójność podstaw teoretycznych ochrony zabytków wpływa też na system ochrony zabytków. System ochrony musi bowiem reagować na wyraźnie rosnącą pozycję nieprofesjonalnych interesariuszy uczestniczących w postępowaniu z zabytkami. W praktyce prowadzi to do osłabienia pozycji służb konserwatorskich i większych przekształceń historycznych obiektów. Tymczasem międzynarodowe zgromadzenia (UNESCO, ICOMOS International, Rada Europy) coraz mocniej podkreślają prawa interesariuszy do określania dziedzictwa, form jego ochrony i użytkowania. Wyzwaniem i zagrożeniem staje się na przykład konieczność pełnego dostosowania zabytków do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami (niepełnosprawnych) czy spełnianie wymogów ochrony środowiska.

System ochrony zabytków będzie musiał zareagować na te potrzeby i presje. Dlatego trzeba ocenić jak system ochrony zabytków przekształci się w wyniku wdrożenia do praktyki podejścia skoncentrowanego na prawach interesariuszy. Trzeba ocenić czy współczesna teoria konserwatorska i system ochrony zachowają właściwą równowagę pomiędzy prawami interesariuszy a prawami dziedzictwa.

2. Cele, zakres tematyczny, uczestnicy konferencji

Celem konferencji „*Teoretyczne i systemowe podstawy ochrony zabytków*” jest całościowe przedyskutowanie współczesnych podstaw teoretycznych ochrony zabytków oraz zasad działania systemu ochrony zabytków.

Celem konferencji jest w szczególności przedyskutowanie adekwatności teorii konserwatorskiej do współczesnych uwarunkowań, w których odbywa się ochrona zabytków, oraz w jaki zakresie teoria konserwatorska i okoliczności ochrony są odzwierciedlone w systemie ochrony zabytków.

Konferencja ma rozważyć pytania: czy w obecnych warunkach ochrona zabytków jest oparta na teorii konserwatorskiej i jaka jest to teoria oraz czy system ochrony zabytków jest adekwatny do obecnych potrzeb i jakich potrzebuje modyfikacji.

Celem konferencji jest ocena sytuacji w zakresie sformułowanych problemów oraz wskazanie możliwych rozwiązań.

Problematyka konferencji będzie dyskutowana w ramach dwóch sesji.

1. Współczesna teoria konserwatorska i teksty doktrynalne jako normatywna podstawa ochrony zabytków – ocena, problemy, potrzeby.
2. System ochrony zabytków w świetle współczesnych potrzeb i uwarunkowań – problemy i propozycje.

Do udziału w konferencji zapraszamy wszystkich zainteresowanych problematyką ochrony zabytków z perspektywy teorii konserwatorskiej oraz funkcjonowania systemu ochrony zabytków.

Do uczestnictwa w konferencji i zgłoszenia wystąpień zapraszamy w szczególności pracowników służb konserwatorskich, konserwatorów-praktyków, pracowników uczelni, samorządowców zajmujących się zabytkami.

3. Informacje organizacyjne

Streszczenia referatów należy nadsyłać do **20 października 2021 roku**, na adres: sekretariat@icomos-poland.org

Streszczenia nie powinny przekraczać dwóch stron tekstu (forma odrębnych punktów ułatwi recenzentom uchwycenie koncepcji wystąpień).

Autorzy wystąpień konferencyjnych proszeni są o wskazanie sesji, w której ma być przedstawiony referat (sesja 1, 2).

Wyboru referatów do przedstawienia na konferencji dokonają recenzenci powołani przez Komitet Organizacyjny. Autorzy referatów zostaną poinformowani o decyzji recenzentów do **10 listopada 2021 roku**.

Materiały konferencji – po ocenie recenzentów, zostaną opublikowane w czasopiśmie „*Ochrona Dziedzictwa Kulturowego*”.

Informacje o konferencji będą dostępne na stronie PKN ICOMOS:

<http://www.icomos-poland.org>

Zapraszamy do zgłaszania propozycji wystąpień konferencyjnych.

Zapraszamy do udziału w konferencji.

Komitet Organizacyjny
PKN ICOMOS